

Store kommunale forskelle i iværksætteri

Af Christina Juul Steengaard, Anne Kaag Andersen, Michael Drescher og Elias Stapput Knudsen

Fremkomst af nye firmaer er med til at skabe job, innovation og dynamik i dansk økonomi. Af samme grund findes der på nationalt plan en række ordninger, der har til formål at understøtte iværksætteri, ligesom kommunerne også bruger ressourcer på erhvervs-service, herunder på at fremme iværksætteri.

Der er store forskelle i den geografiske udbredelse af nye firmaer, hvilket kortlægges i denne analyse. Analysen har særligt fokus på forskelle mellem bykommuner og kommuner i land- og yderområderne.

Analysens hovedkonklusioner:

- I 2015 blev der etableret 30.000 nye firmaer med knap 10.000 fuldtidsansatte. Det svarer til, at der blev oprettet omkring 8 nye firmaer pr. 1.000 indbygger mellem 16 og 64 år.
- Der etableres generelt flere nye firmaer i bykommunerne og færrest i yder- og landkommunerne. I fx Gentofte og København blev der oprettet henholdsvis 16 og 12 firmaer pr. 1.000 indbygger mellem 16 og 64 år. I den anden ende ligger Lolland, Nyborg og Sønderborg med omkring 5 nye firmaer pr. 1.000 indbygger i den erhvervsaktive alder.
- Blandt de nye firmaer i 2010, der fortsat eksisterede efter fem år, havde 15 pct. flyttet deres hovedsæde til en anden kommune. Der er en tendens til, at virksomheder i bykommunerne i højere grad flytter på tværs af kommunegrænser, hvilket særligt ses i hovedstadsområdet.
- I 2015 brugte kommunerne omkring 425 mio. kr. på erhvervs-service og på at fremme iværksætteri. Generelt er udgifterne pr. indbygger mellem 16 og 64 år relativt høje i yderkommunerne og forholdsvis lave i bykommunerne.

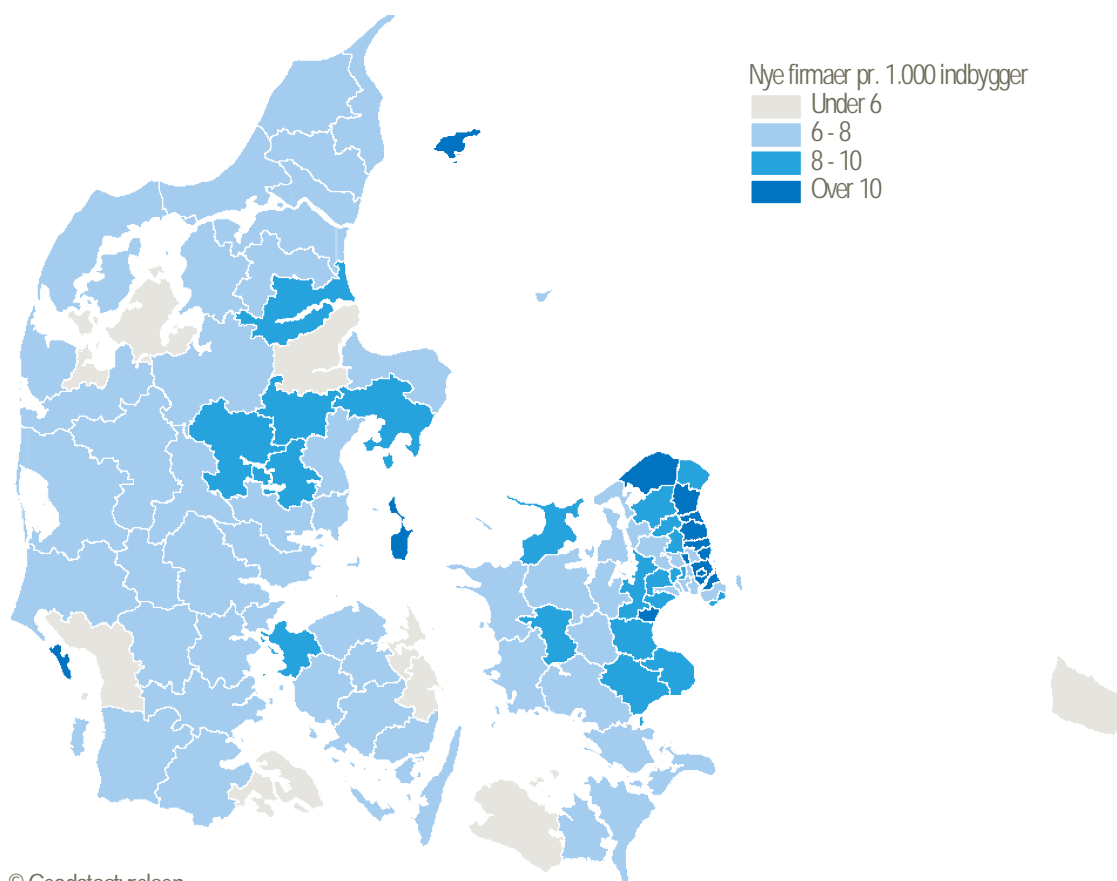
30.000 nye firmaer i 2015

Iværksætteri og nye firmaer skaber innovation, konkurrence og dynamik i dansk økonomi. Nye virksomheder er således med til at skabe nye job, forny produktionsprocesser og udvikle nye produkter og services, der kan give forbrugerne billigere varer samt dække nye eller ændrede behov. Nye firmaer er hermed også med til at udfordre eksisterende virksomheder til at forny sig.

De seneste ti år er der i gennemsnit blevet etableret ca. 32.000 nye firmaer hvert år. I 2015 lå antallet lidt lavere end dette gennemsnit, nemlig på 30.000. Det svarer til, at der i 2015 blev etableret lidt over 8 nye firmaer pr. 1.000 indbygger i den erhvervsaktive alder (16-64 år). De 30.000 nye virksomheder havde knap 10.000 fuldtidsansatte (dvs. lønmodtagere) i 2015, og de nye firmaer er således relativ små, når de startes op.

Der er stor variation blandt kommunerne med hensyn til antallet af nye firmaer, jf. figur 1. I fx Gentofte og København blev der etableret henholdsvis 16 og 12 virksomheder pr. 1.000 indbygger i den erhvervsaktive alder. I den anden ende ligger eksempelvis Lolland, Nyborg og Sønderborg med omkring 5 nye firmaer pr. 16-64-årige indbygger.

Figur 1 Nye firmaer pr. 1.000 indbygger mellem 16 og 64 år fordelt efter kommuner. 2015

Anm.: Befolkningen er opgjort pr. 1. januar 2016.

Kilde: statistikbanken.dk/demo9 og statistikbanken.dk/by2.

Boks 1. Definition af nye firmaer

Analysen tager udgangspunkt i statistikken Erhvervsdemografi, der er en registerbaseret opgørelse. Reelt nye firmaer afgrænses på baggrund af en såkaldt aktivitetsgrænse. Aktivitetsgrænsen er defineret som mindst et ½ årsværks beskæftigelse eller en omsætning, der svarer til mindst et ½ årsværk. Et firma, som har haft lavere aktivitet i en periode, men kommer over aktivitetsgrænsen i et givet år, betragtes som nyt i det pågældende år. Et firma, der opstår som følge af hel eller delvis overtagelse eller udskillelse af allerede igangværende aktiviteter, anses ikke for nyt.

Generelt etableres der flest nye firmaer i bykommunerne, hvor antallet af nye firmaer pr. 1.000 indbyggere i den erhvervsaktive alder er 9,5 i gennemsnit. Med gennemsnitligt 6,6 nye firmaer pr. 1.000 indbyggere i den erhvervsaktive alder oprettes der færrest nye firmaer i yderkommunerne, jf. tabel 1. I bilag 1 er det beskrevet, hvordan kommunerne er inddelt.

Samme tendens ses også, når nye firmaer opgøres i forhold til samtlige firmaer. I bykommunerne udgør nye firmaer således 12 pct. af alle aktive firmaer mod knap 7 pct. i yderkommunerne.

Tabel 1 Nye firmaer fordelt efter kommunetype. 2015

	Nye firmaer ifht. samtlige aktive firmaer i pct.	Nye firmaer pr. 1.000 indbygger mellem 16-64 år
I alt	10,1	8,3
Yderkommune	6,8	6,6
Landskommune	8,1	6,9
Mellemkommune	9,6	7,6
Bykommune	12,0	9,5

Anm.: Befolkningen er opgjort pr. 1. januar 2016.

Kilde: statistikbanken.dk/demo9, statistikbanken.dk/by2 og særudtræk fra statistikken Generel Firmastatistik.

Relativt flere nye firmaer inden for it og kommunikation

Der er forskelle på hvilken slags nye firmaer, der etableres i de enkelte kommuner og kommunetyper. I stedet for at kigge på detaljerede brancher, betragtes i det følgende fire såkaldte ressourceområder, som er grupperinger af brancher. Ressourceområderne omfatter hele værdikæden fra primærproducent til salg og after sales service.

Der er fokus på fødevarer, bygge og bolig, it og kommunikation samt medico og sundhed¹, som omfatter ca. halvdelen af såvel de nye som samtlige aktive firmaer.

I figur 2 på næste side er andelen af nye firmaer inden for de fire udvalgte ressourceområder plottet op imod andelen af alle aktive firmaer inden for de samme ressourceområder for alle kommuner. Hvis de enkelte punkter/kommuner ligger *over* den grå linje, betyder det, at der i kommunen er startet relativt flere nye firmaer i forhold til andelen af samtlige firmaer inden for ressourceområdet. Ligger punktet *under* den grå linje, etableres der relativt færre nye firmaer i forhold til andelen af firmaer inden for ressourceområdet i kommunen.

Kigger man på fødevarerområdet, ligger langt de fleste kommuner under den grå linje. Det viser, at der etableres forholdsvis færre nye firmaer inden for fødevarerområdet i kommunerne i forhold til antallet af fødevarer-firmaer i alt. Andelen af firmaer inden for fødevarerområdet er generelt højest i yder- og landkommunerne.

Inden for bygge og bolig "klumper" kommunerne sig lidt mere sammen om den grå linje, hvilket svarer til, at der etableres nogenlunde samme andel af nye firmaer inden for bygge og bolig sammenlignet med andelen af firmaer inden for ressourceområdet. Der er en svag tendens til, at der i yderkommunerne etableres relativt flere nye bygge- og boligfirmaer, mens der i bykommuner etableres relativt færre.

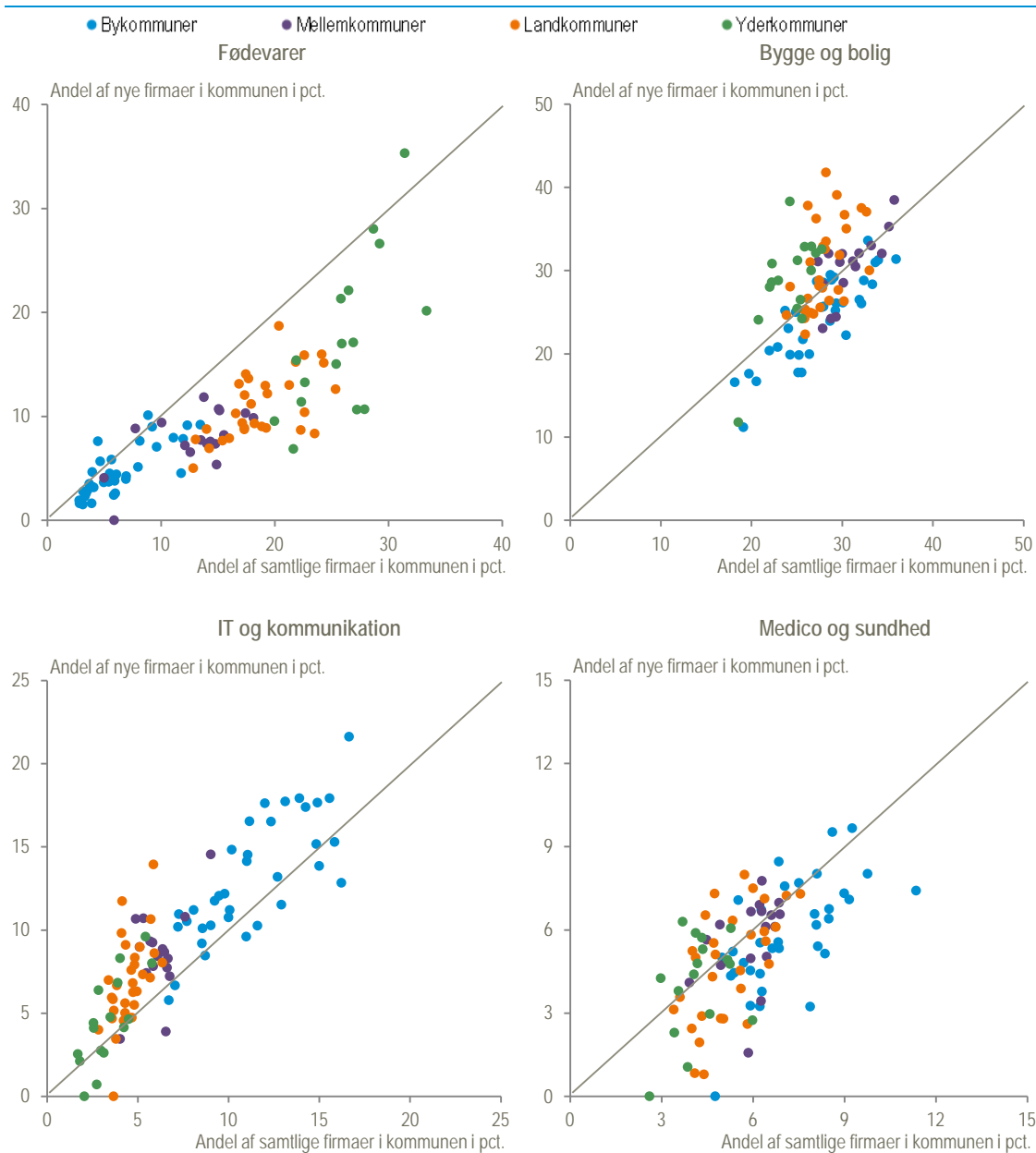
Der etableres generelt relativt flere nye firmaer inden for it og kommunikation i forhold til andelen af it- og kommunikationsfirmaer i kommunerne. Andelen af firmaer inden for it og kommunikation er ikke overraskende højest i bykommunerne og lavest i yderkommunerne.

Der er forholdsvis flest nye firmaer inden for medico og sundhed i bykommunerne, men generelt etableres der relativt færre nye firmaer i bykommunerne. Andelen af nye og samtlige firmaer inden for medico og sundhed "klumper" sig sammen omkring den grå linje i særligt yder- og

¹ I bilag 2 vises de øvrige ressourceområder.

landkommunerne, hvilket svarer til, at der etableres nogenlunde samme andel nye medico- og sundhedsfirmaer i forhold til, hvad man kunne forvente ud fra branchestrukturen i kommunerne.

Figur 2 Nye firmaer sammenholdt med samtlige aktive firmaer for udvalgte ressourceområder. 2015

Anm.: Hvert punkt i figurene repræsenterer en kommune. På baggrund af hovedsædet bestemmes det, hvilken kommune firmaet er lokaliseret i. Kilde: Særudtræk fra statistikken Erhvervsdemografi og Generel firmastatistik.

4 ud af 10 af de nye firmaer eksisterer fortsat efter fem år

For den enkelte iværksætter samt hans/hendes ansatte er det vigtigt, at de nye firmaer overlever. I figur 3 er der for nye firmaer i 2010 beregnet den andel, der år for år har overlevet. Udgangspunktet er etableringsåret, 2010, hvor alle de nye virksomheder eksisterer, dvs. 100 pct.

Som det ses af figuren, sker der en forholdsvis hurtig nedgang i antallet af firmaer i løbet af de første to år, hvor antallet reduceres til ca. 60 pct.² Herefter falder en mindre andel fra, og fx fem år efter eksisterer godt 40 pct. af de nye firmaer fra 2010 stadig.³ Det svarer til godt 13.000 fir-

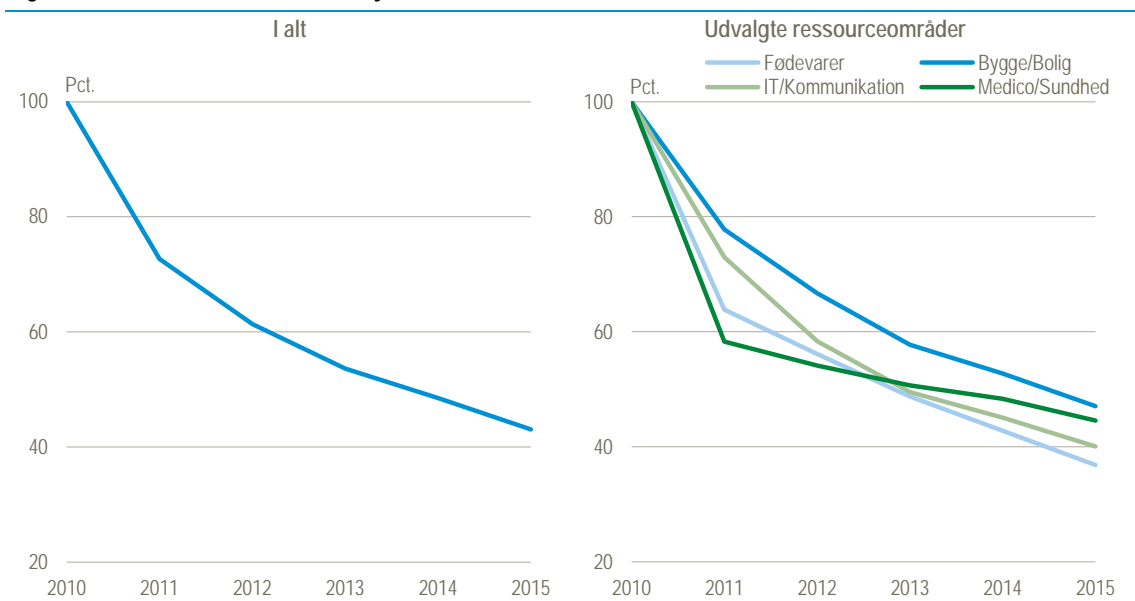
² Der er ikke væsentlige forskelle på overlevelseshandelene for firmaer etableret i 2010 og i årene umiddelbart før og efter.

³ I den forbindelse skal det bemærkes, at hvis et nystartet firma efterfølgende bliver opkøbt af en eksisterende virksomhed, vil firmaet blive betragtet som ophørt i opgørelsen.

maer af de knap 31.000 nye firmaer, der blev etableret i 2010. De firmaer, som fortsat eksisterede efter fem år, havde knap 19.000 fuldtidsansatte.

Der er forskelle i firmaernes overlevelse på tværs af ressourceområderne. Fx er det kun omkring 37 pct. af de nye firmaer inden for fødevarer, der stadig eksisterer fem år senere, mens andelen er 47 pct. blandt nye firmaer inden for bygge og bolig.

Figur 3 Overlevelsesandele for nye firmaer i 2010

Anm.: Det skal bemærkes, at nye firmaer hvis aktivitet er under aktivitetsgrænsen i fx år 2, men over aktivitetsgrænsen i år 3, betragtes som "overlevet" i år 3. Firmaerne er fordelt efter ressourceområder ud fra den branchekode de havde i 2010.

Kilde: statistikbanken.dk/demo6 samt særudtræk fra statistikken Erhvervsdemografi.

Tabel 2 viser nye firmaers overlevelse fordelt på kommunetype, hvor det blandt andet bemærkes, at nye firmaer i yder- og landskommuner overlever i samme grad som i bykommunerne.⁴ Således er det i både yder-, lands-, mellem- og bykommuner lidt over 4 ud af 10 af de nye firmaer i 2010, som fortsat eksisterede i 2015, jf. tabel 2.

Tabel 2 Overlevelsesandele for nye firmaer i 2010 fordelt på kommunetype

	Firmaer i 2010	Firmaer der fortsat eksisterer i 2015	Overlevelsesandel
	antal		pct.
I alt	30 799	13 268	43
Yderkommune	2 192	954	44
Landskommune	7 299	3 303	45
Mellemkommune	4 261	1 862	44
Bykommune	17 047	7 149	42

Kilde: Særudtræk fra statistikken Erhvervsdemografi.

Mange nye firmaer har efter fem år fortsat hovedsæde i samme kommune

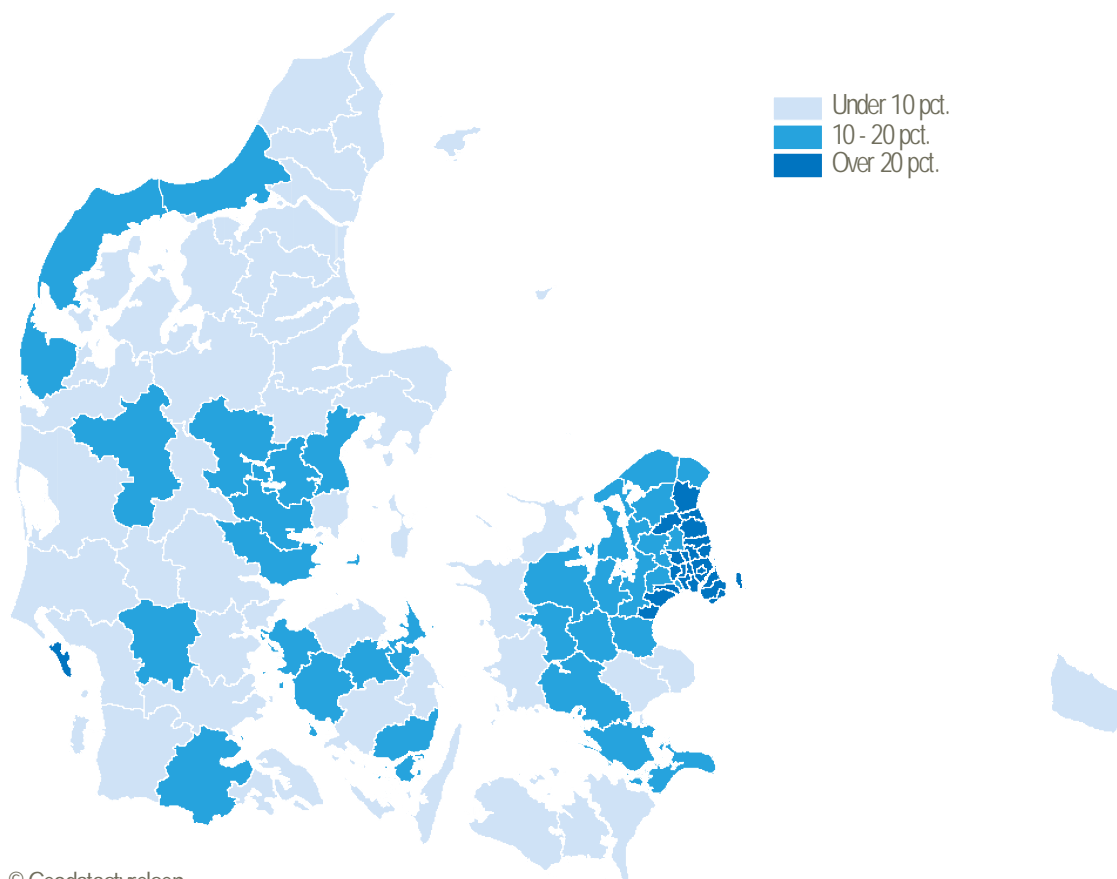
Udover at det for iværksætteren og de ansatte er vigtigt, at nye firmaer overlever og måske endda vokser sig større og opererer i flere byer og landsdele, er det for kommunerne også vigtigt, at firmaerne fortsat har aktiviteter i den kommune, firmaet startede i. Tænk fx på, hvad LEGO har betydet for Billund.

⁴ I den forbindelse skal det bemærkes, at nye firmaers overlevelse på tværs af kommunetype blandt andet påvirkes af branchestrukturen i kommunerne, idet der er forskel på nye firmaers overlevelse blandt ressourceområderne, jf. figur 3.

I dette afsnit belyses det derfor, hvor mange af de nye firmaer, der efter fem år stadig eksisterede, som fortsat har hovedsæde⁵ i den kommune, de startede op i. Blandt de nye firmaer i 2010, der fortsat eksisterede efter fem år, havde godt 11.000 firmaer svarende til 85 pct. deres hovedsæde i den kommune, de startede op i. Det betyder omvendt, at 15 pct. af de nye firmaer, som stadig eksisterede efter fem år, havde flyttet deres hovedsæde til en ny kommune.

Der er en tendens til, at virksomheder i bykommunerne i højere grad flytter til en anden kommune, hvilket særligt ses i hovedstadsområdet. I fx Frederiksberg, Albertslund, Glostrup og Gentofte havde mere end 30 pct. af de nye firmaer skiftet kommune i løbet af deres første fem år, jf. figur 4. Den relativt høje andel af nye firmaer, som flytter deres hovedsæde til en ny kommune, skal blandt andet ses i samme sammenhæng med, at afstanden mellem kommunerne i hovedstadsområdet er relativt mindre.

Figur 4 Andelen af de nye firmaer i 2010, der efter fem år fortsat eksisterede og som havde hovedsæde i en ny kommune

© Geodatastyrelsen

Kilde: Særudtræk fra statistikken Erhvervsdemografi.

Godt 15 pct. af de nye firmaer i 2010, der blev etableret i en bykommune og fem år senere fortsat eksisterede, havde flyttet deres hovedsæde til en anden bykommune. Mindre end 5 pct. havde flyttet deres hovedsæde til en yder-, land- eller mellemkommune, jf. tabel 3.

Den modsatte vej var der fx knap 6 pct. af de nye firmaer, som blev etableret i en mellemkommune, der fem år senere havde flyttet deres hovedsæde til bykommunerne. For yder- og landkommuner var andelen på under 2 pct. henholdsvis godt 3 pct. Nogle af de nye firmaer vælger således at flytte deres hovedsæde til byerne, hvilket særligt ses for nye firmaer etableret i mellemkommunerne.

⁵ I opgørelsen betragtes de nye firmaers hovedsæde og på baggrund heraf opgøres det, hvilken kommune firmaet var lokaliseret i henholdsvis 2010 og 2015.

Det skal bemærkes, at en del af forskellen i flyttemønstrene på tværs af kommunetyperne kan skyldes forskelle i branchesammensætningen i kommunerne. Eksempelvis er det relativt svære at flytte et landbrug eller en fremstillingsvirksomhed, end det er at flytte fx et kommunikationsbureau eller andre typer af servicevirksomheder.

Tabel 3 Nye firmaer i 2010, der fortsat eksisterede efter fem år, fordelt efter kommunetype

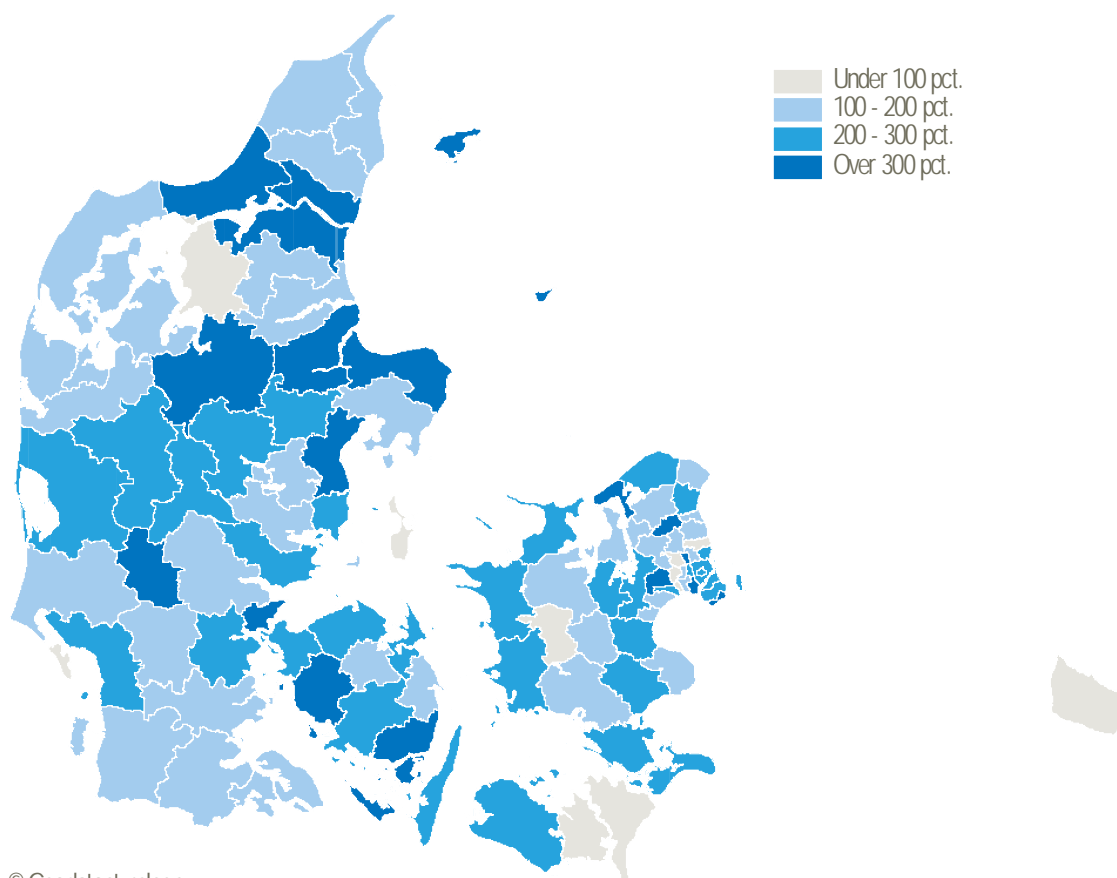
	Ikke flyttet	flyttet til en ny kommune i pct.				I alt
		Bykommune	Mellemkommune	Landkommune	Yderkommune	
Bykommune	80,4	15,4	2,0	2,0	0,2	100,0
Mellemkommune	88,4	5,9	2,7	2,7	0,3	100,0
Landkommune	90,7	3,2	1,8	3,2	1,0	100,0
Yderkommune	93,3	1,5	0,9	3,9	0,4	100,0

Kilde: Særudtræk fra statistikken Erhvervsdemografi.

Flere fuldtidsansatte i samtlige kommuner

De 11.000 nye firmaer i 2010 – der i 2015 fortsat eksisterede og havde hovedsæde i samme kommune, som de startede op i – havde lidt over 4.000 fuldtidsansatte i 2010. I 2015 var antallet steget til godt 14.000 fuldtidsansatte, hvilket svarer til en stigning på ca. 230 pct., som dog er fra et lavt udgangspunkt. I alle kommuner er antallet af fuldtidsansatte i de 11.000 firmaer steget fra 2010 til 2015, men stigningen varierer meget blandt kommunerne. I den forbindelse skal det også bemærkes, at udviklingen skal tolkes med forsigtighed, da udviklingen i mindre kommuner kan omfatte relativt få firmaer.

Figur 5 Udvikling i antallet af fuldtidsansatte fra 2010 til 2015 for nye firmaer i 2010, der efter fem år fortsat eksisterede og havde hovedsæde i samme kommune, som blev etableret i

© Geodatastyrelsen

Kilde: Særudtræk fra statistikken Erhvervsdemografi.

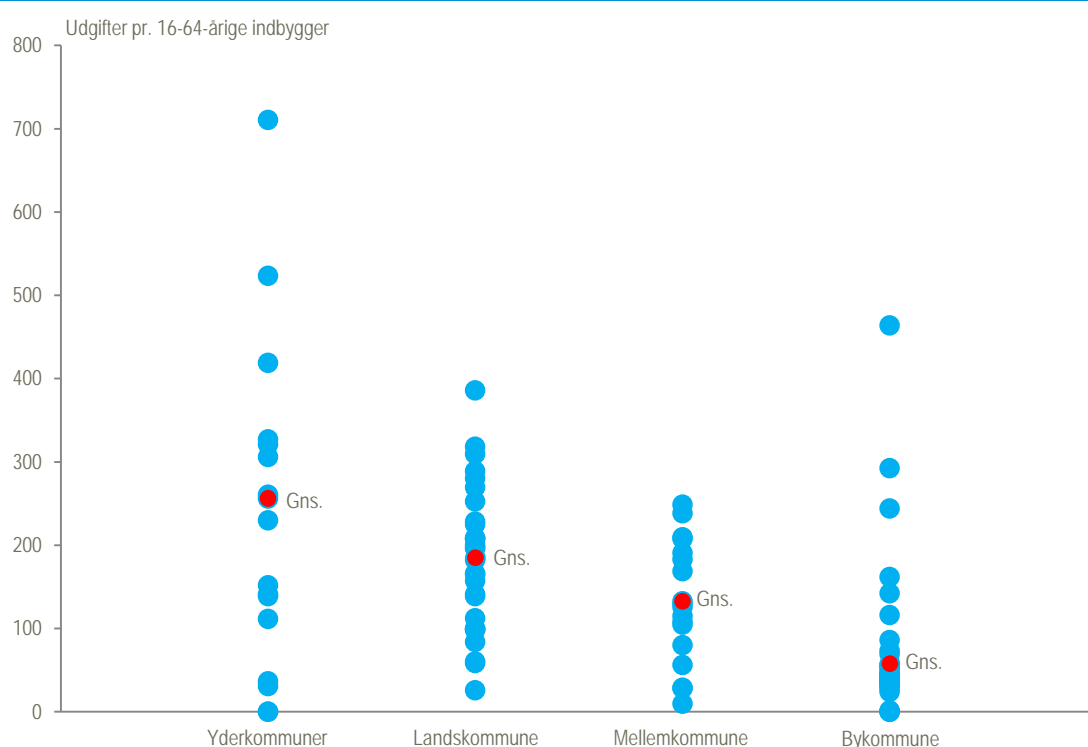
Nogle af de kommuner, hvor antallet af fuldtidsansatte er steget væsentligt mere end gennemsnittet, er blandt andet i Halsnæs, Billund, Fredericia, Randers, Aarhus og Aalborg.⁶ Omvendt er beskæftigelsen steget en del mindre end gennemsnittet i fx Lyngby-Taarbæk, Ballerup og Bornholm, jf. figur 5.

Kommunerne brugte 425 mio. på erhvervsservice og iværksætteri i 2015

Kommunerne investerer ressourcer i at fremme erhvervslivet og iværksætteri i kommunerne. Der findes ikke en samlet opgørelse over disse udgifter, men som en indikator⁷ kan der kigges på kommunernes udgifter til erhvervsservice og iværksætteri, hvilket udgjorde i alt 425 mio. kr. i 2015.⁸ Det omfatter tilskud til erhvervsråd, tilskud til investeringsfremmeorganisationer og tilskud til iværksætterrådgivning. De 425 mio. kr. svarer til, at kommunerne i gennemsnit brugte knap 120 kr. pr. indbygger mellem 16 og 64 år på erhvervsfremme i 2015.

Hvad kommunerne bruger på erhvervsservice og iværksætteri pr. indbygger mellem 16 og 64 år varierer meget, men der er en tendens til, at udgifterne er relativt høje i yderkommunerne og forholdsvis lave i bykommunerne⁹, jf. figur 6. Det skal bemærkes, at kommunernes administrationsudgifter¹⁰ til erhvervsservice og iværksætteri ikke indgår i opgørelsen, ligesom kommunerne ikke nødvendigvis opgør deres udgifter på samme måde. Det samlede beløb til erhvervsfremme mv. kan således være højere, og tallene skal tolkes med forsigtighed.

Figur 6 Kommunernes udgifter til erhvervsservice og iværksætteri pr. indbygger mellem 16 og 64 år fordelt efter kommunetype. 2015

Anm.: Befolkningen er opgjort pr. 1. januar 2016. Hvert punkt i figuren repræsenterer en kommune.

Kilde: statistikbanken.dk/regk31 og statistikbanken.dk/by2.

⁶ I Halsnæs, Billund og Randers er beskæftigelsen særligt steget i nye firmaer inden for bygge og bolig, i Fredericia er det særligt inden for transport samt bygge og bolig, mens det i Aarhus er særligt inden for it og kommunikation samt møbler og beklædning og i Aalborg særligt inden for it og kommunikation samt transport.

⁷ Kilde: "Økonomisk udvikling og det kommunale finansieringssystem" af Økonomi- og indenrigsministeriet, 2014.

⁸ De kommunale udgifter til erhvervsservice og iværksætteri er en del af den samlede erhvervsstøtte, hvor der fx på regionalt og nationalt plan også investeres i erhvervsfremme mv.

⁹ Samme tendens fås også, når der ses på udgifter til erhvervsservice og iværksætteri i forhold til samtlige aktive firmaer.

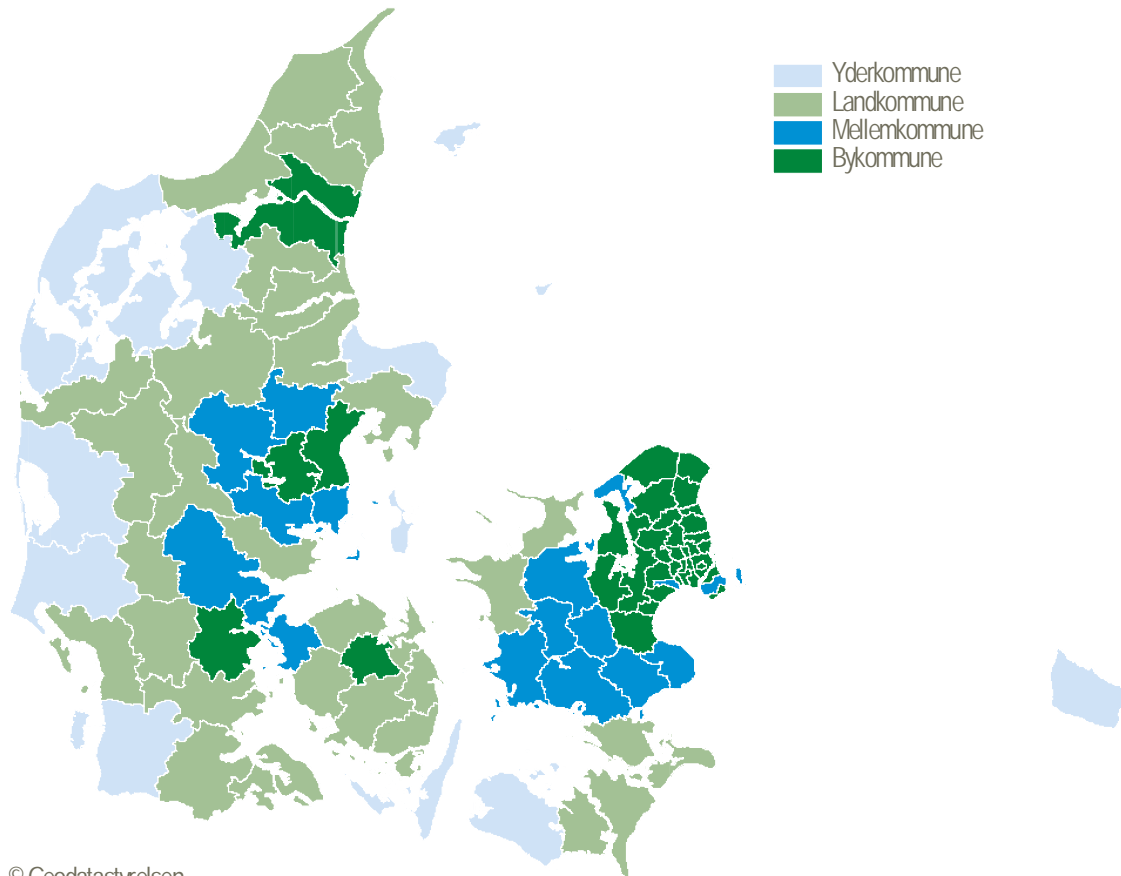
¹⁰ Kommunernes administrationsudgifter til erhvervsservice og iværksætteri registreres under posten Sekretariat og forvaltning, men det er ikke muligt at udskille disse administrationsudgifter.

Som beskrevet ovenfor, er det altså i yder- og landkommuner, at de fleste nye firmaer fortsætter med at have hovedsæde i den kommune, de blev etableret i, hvilket er med til skabe job og skatteindtægter i disse kommuner. Mens yder- og landkommunerne i højere grad "formår at fastholde" dele af de nye firmaers aktiviteter i kommunen, halter de efter bykommunerne i forhold til opstart af nye firmaer. Der etableres således flest nye firmaer i bykommunerne og færrest i yder- og landkommunerne. Til gengæld investerer yder- og landkommunerne flest ressourcer i erhvervsservice og iværksætteri pr. indbygger.

Bilag 1. Kategorisering af kommuner

Kommunernes kategorisering er fra Danmarks Jordbrugsforskning. Mellemkommuner ligger placeret tættere på bykommuner end land- og yderkommuner, som blandt andet er karakteriseret ved at ligge mere perifert i forhold til arbejdspladser og infrastruktur.

Figur 7 Kategorisering af by-, mellem-, land- og yderkommune

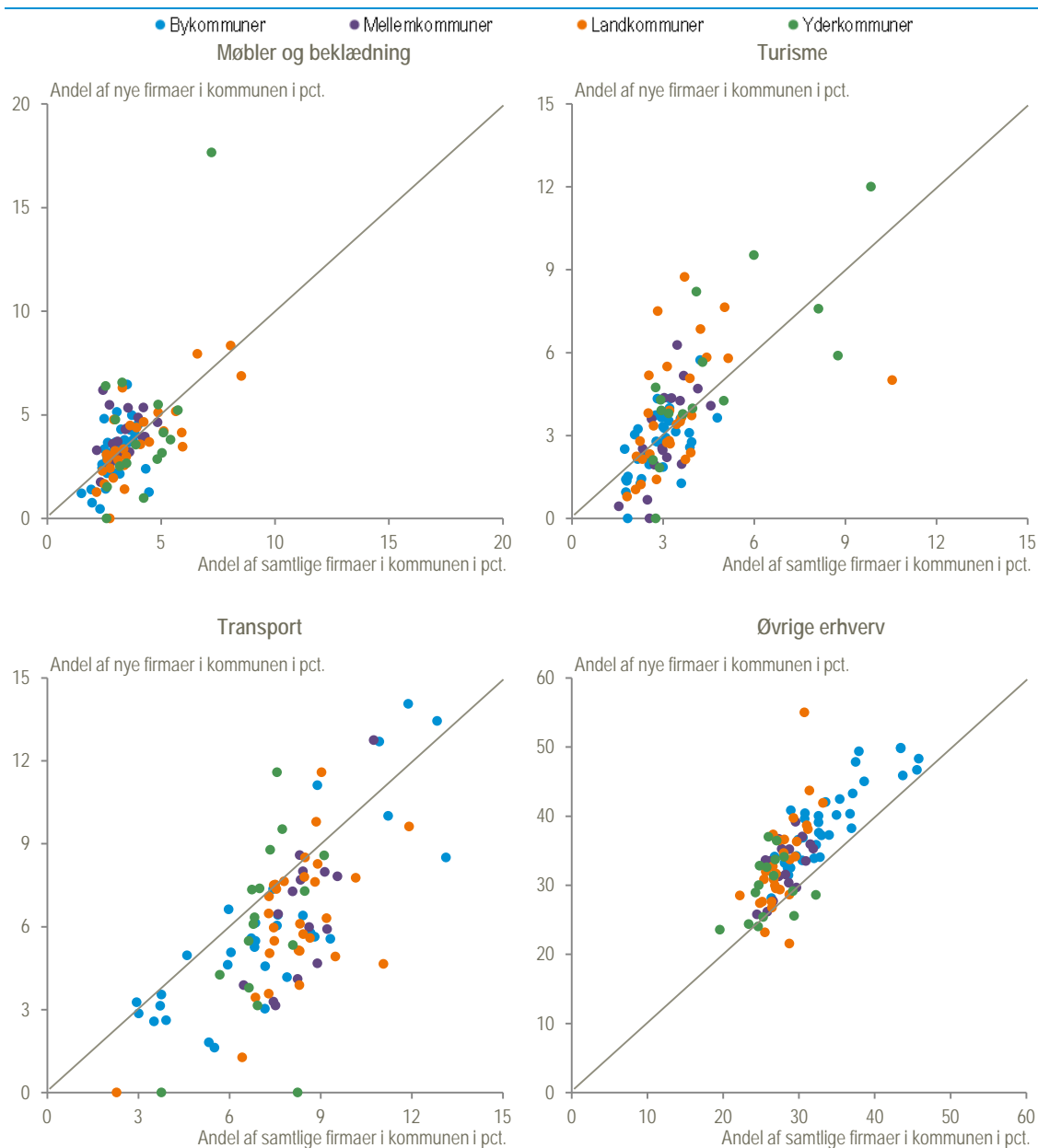

© Geodatastyrelsen

Kilde: Länddistriktkommuner - indikatorer for länddistrikt fra 2006 af Danmarks Jordbrugsforskning.

Bilag 2. Øvrige ressourceområder

Figur 8 Nye firmaer sammenholdt med samtlige firmaer for udvalgte ressourceområder. 2015

Anm.: Ressourceområdet energi og miljø indgår under øvrige erhverv. Hvert punkt i figurerne repræsenterer en kommune. På baggrund af hovedsædet bestemmes det, hvilken kommune firmaet er lokaliseret i.

Kilde: Særudtræk fra statistikken Erhvervsdemografi og Generel firmastatistik.